

Místopis podle Blahouše

Můj popis žirovnického okolí někoho možná osloví, někoho však třeba ne. Ale o to mi nejde. A vlastně ani nevím, o co mi jde. Píši si jen tak pro radost, protože začínám zapomínat, a tak trénuji paměť. Je rok 2017. Loni mi bylo 75 let. A k psaní mě přivedlo tohle:

Mám kamaráda asi o 10 let mladšího, který je mimořádně chytrý, což je doloženo i jeho akademickými tituly. Na druhou stranu je ale dyspraktik. Maminka mu prý říkala: „Kluku, uč se! Tyhle ruce tě neuživí“. On se ale učit nemusel. Nadání měl od Pána Boha. Vedl celkem úspěšnou kariéru, ale z ničeho nic ho zaskočila nemoc. On o ní věděl, a ač se snažil, jak chtěl, zřejmě zvolil špatný způsob léčení, a nakonec skončil v blázinci.

Když jsem se s ním nedávno po delší době setkal, líčil mi, jak to v tom blázinci chodí. Prý je tam několik oddělení podle závažnosti. On se prý dostal do toho prostředního, tam měli povoleny i vycházky, ale protože šlo o odvykání získaných závislostí, staral se personál zejména o jejich zábavu. Hry a zábavy probíhaly celkem úspěšně až do doby, než někdo přišel na to, že si budou hrát na schovku. Chovancům se to tak líbilo, že se poschovávali, a zřízcenci je pak nemohli najít. A tak museli nakonec o půlnoci vyhlásit ústavním rozhlasem, že hra na schovávanou už skončila.

Tuhle historku okamžitě doplnil o další, kterou mu v tom ústavu prý vyprávěl nějaký herec. Ten prý kamarádí s jiným a ten jiný rád létá v letadlech. Dokonce má prý i svoje. No, a v tom jeho letadle došlo k nějaké poruše, a proto se musel katapultovat. Dopadl prý na zahradu blázince. Když hledal cestu ven, zrovna prý měli blázni večerku, a tak je zřízcenci odváděli na ubikace. Aviatika si hned všimli a chtěli ho taky ubytovat. On jim ale začal tvrdit, že není blázen, že tam jen spadl z letadla. A měl to jasný... Údajně ho prý odvedli v apartní kazajce. Pustili ho až ráno, když chovance počítali a jeden jim přebýval.

Tak tam bych se opravdu nerad dostal, a proto trénuju paměť. Psáním. To, co tady budu popisovat, jsou mé vzpomínky doplněné o vlastní zážitky a pocity, které však nemusí být shodné s těmi, jaké má případný čtenář. A nehodlám se zabývat ani nějakými daty nebo posloupnostmi.

Plovárna

Viděl jsem několik fotek, které byly pořízeny na plovárně umístěné na Hutním rybníku. Z nich je jasné, že to byla velice oblíbená lokalita, ale já jsem se ani s jedním pamětníkem nesetkal. Pokud jde o mě, líbila se mi. Jenže s ohledem na to, že tehdy v Žirovnici nebyla kanalizace a že všechny žumpy v okolí byly svedeny právě do Huťáku, nemuselo to plavání v Huťáku být vždy to nejpříjemnější. Ostatně my, co jsme na Huťáku vedli války s jinými bandami, o tom něco víme...

Zato plovárnu na Budíně jsem znal dokonale. Říkalo se, že o její uspořádání se prý zasloužil pan učitel Janžura, ale to nemám ověřené. Já tam chodil už jako malý kluk a ani si nepamatuju, kdy jsem se naučil plavat. Asi jsem se s tím narodil! S rodiči jsem tam ale chodil jen málokdy, ti na mě neměli čas.

A jak to tam vypadalo? Půdorys stejný jako dnes, těsně kolem rybníka pěšinka a nad ní stráž, asi čtyři až sedm metrů vysoká a dost strmá. Potom živý plot a za ním asi tři metry široká písková cesta. Na jejím okraji, v místě, kde se rozdvouje, byl směrem nahoru stolek a u něj plavčík. Když jsem byl malý, byl jím pan Píša. Vybíral vstupné a také za úplatu půjčoval lodičky. Kromě toho dbal na pořádek. Vstupné tehdy bylo 1 Kčs a lodičky stály 3 Kčs na hodinu. Z lodiček se dali půjčit maňásci, kánoe a pramičky. Byl o ně velký zájem a muselo se na ně čekat.

Asi po padesáti metrech směrem k vodě bylo (a stále ještě je) schodiště. Po jeho pravé straně byla plechová skluzavka a sprchy a pod nimi bazén ohrazený dřevěnými ochozy. Vpravo od bazénu, směrem k hrázi, byla v patřičné hloubce plavecká dráha asi tak s šesti oddělenými plaveckými poli. Na konci dráhy se nacházel další ochoz, tentokrát se startovacími můstkami a skokanskou věží, na níž byla asi čtyři metry dlouhá odpružená prkna ve výšce 1,5 a 4 metry. A kdo to uměl, mohl se tam předvádět.

Aby se v plaveckém bazénu nedělaly vlny, byl směrem do rybníka ohrazen tzv. vlnolamem. Šlo o kůly zaražené do dna, na kterých byla pomocí ok a řetězů přidělána dřevěná kulatina o průměru asi dvacet centimetrů. A právě vlnolam byl předmětem různých radovánek.

Například Maňa Píša ho dokázal přejít od jednoho ochozu k druhému. To nikdo jiný neuměl! Ale blbnout se na něm dalo i tak docela dobře, jen to dráždilo plavčíka, pana Píšu. Měl písťalku, a jak zjistil nějakou závadu nebo nepravost, začal na ni pískat a vyřvávat povely. V tomto případě křičel: „Slezte z toho vlnolamu!“ a každý ho okamžitě poslechl i přesto, že si nikdo nedovedl představit, co by asi tak mohl dělat, kdyby povelu nebylo uposlechnuto. A on pískal dost často. Hlavně když se někdo houpal na lodičkách nebo osahával holky.

Nad betonovým schodištěm byl pažit s hřištěm, které se ale moc nepoužívalo, a taky tři řady dřevěných kabin. V jedné řadě jich stálo asi patnáct, takže dohromady jich tam bylo asi padesát. Kabinu si mohli stálí návštěvníci pronajmout na celou sezónu.

V poslední řadě kabin pak bylo ještě něco jako prodejna občerstvení. Dali se tam někdy koupit i párky, ale většinou jen limonády. Nad kabinami byla další plocha, na níž byla umístěna dvě hřiště. Jedno na volejbal a druhé – vlastně na všechno. Za mě se tam hlavně hrálo tzv. maso. To byl fotbal s bosýma nohama, kde bylo povoleno téměř vše. Kopání placírkou do zad či vyběhnutí po soupeři patřilo mezi parádní zákroky.

Co já si pamatuju, byla plovárna v létě obsazena tak, že si někdy nebylo ani kam rozložit deky, takže se sedělo, kde se dalo. Všude pohyb, radost, vstřícnost. A někdy se našel i dobrovolník, který z horních kabin pouštěl do tlampačů hudbu.

Na plovárnu také často zajížděl pan Scháněl. Měl takový dvoukoláček a prodával zmrzlinu. Ta byla! Takovou jsem od té doby nelízal. Mnohdy jel i třikrát. Kdo neměl peníze na zmrzlinu, ten se mohl napít u studně v chobotu rybníka tvořeného přítokem od Struh. Ale já tam nechodil, prý tam někdy zastřelili německého vojáka a někam ho tam zakopali.

Jak čas běžel, opotřebovaly se stávající ochozy, a tak se plovárna předělala. Například skokanská věž se ocitla na pravé straně ochozu směrem k vodě. To už ale byl plavčíkem pan Dvořák. Pro nás kluky byl zajímavý tím, že některé návštěvnice platily jiným způsobem, než my.

Mně se líbil ještě také les za plovárnou. Tedy až ten za chobotem od Struh. Tam rostly jaterníky a ty jsem každý rok trhal a nosil domů jako pozdrav jara. Ale jednou se mně to málem nevyplatilo. Nedaleko od studně je dosud něco jako bývalý lom na kámen, a tam si tehdy milicionáři udělali střelnici. No a v té době, když jsme tam s Láďou Rafflem trhali jaterníky, spustili takovou palbu, že jsme nestačili zdrhat. Ze stromu kolem nás létaly třísky a my jsme si málem nabarvili trenýrky na hnědo.

Rybník Budín má však i smutnější historii. Hned u splavu kdysi visel svatý obrázek, prý na památku. Kdysi se tam šly koupat dvě služky. Jedna se začala topit, druhá ji zachraňovala a zůstaly tam obě. Potom tam našli mrtvolu nějakého muže, údajně před tím zaškrčeného kravatou nebo čím, a také se tam utopila jedna paní z Počátecké ulice.

S novou érou zmizely dřevěné kabiny. Vedle schodiště vyrostla pohledná zděná budova - a to je vše. Pro mě je to smutné místo, sem tam někým navštívené. Občas se na plovárně konají nějaké společenské akce a zaplať Pán Bůh za ně. Ale to, co bylo, to už se asi jen tak nevrátí...

Stadion

Dnešní fotbalový stadion si pamatuji úplně jinak. Tenkrát to byla louka mezi hrází rybníka Budín a hrází rybníka, kde se říkalo U Hamru. To proto, že prý tam někdy hamr byl, ale nikdy jsem o něm nic neslyšel a ani se po něm neptal. Prostředkem vedl potok plný ryb. Pro nás to však bylo tabu, protože tam chodil chytat na udici pan učitel Janžura a pan učitel Mrákota. Pan učitel Janžura tam jednou chytal na žízalu. Zabrala mu bělice a poté skočila i štika. Tak vytáhl dvě ryby a rád o tom povídal.

Hráz U Hamru byla protržená a zarostlá lesem. V průrvě bylo místo vhodné pro střelení malorážkami, a právě to začali využívat střelci, tehdy organizovaní v nově vzniklém SVAZARMu. Podle mě tu partu vedl Zdeněk Kolář, zvaný Pták. Tajně jsem je sledoval a musím uznat, že byli všichni moc dobří, řekl bych, na úrovni nejméně druhých výkonnostních tříd.

Fotbal se hrával na hřišti v Baborách, ale místním fandům ani sportovnímu klubu to nestačilo, a tak vznikl nápad postavit stadion. Myslím si, že na tom měl hlavní zásluhu soudruh Alois Hanák, který dělal tajemníka stavebního odboru ONV v Pelhřimově a který asi všechno kolem stavby zařizoval.

Pro nás kluky to nebyla zrovna zajímavá lokalita, protože, jak už jsem psal, tam operovali páni učitelé a kromě toho vše z hráze Budína monitoroval zde bydlící hajný Ježek. Dobré bylo snad jen to, že asi tak na úrovni hráze, v místě zarostlém lesem, byla rokle a tu jsme sjížděli na lyžích. Šupem. Teda samozřejmě jen ti, kdo se nebáli!

A tak se někdy, když jsem ještě chodil do jedenáctileté střední školy, začalo s budováním stadionu. Prvně se začala hrnout zemina z jižního svahu (v místech, kde je dnes tribuna) a ta se nahrnovala na louku, čímž se tvořilo jakési plato. Zeminu tam

tehďa celý rok hrnul pan Duřátko s buldozerem značky Stalinec. Byl to těžký stroj, největří, jaký jsem kdy viděl, a já jsem z té práce byl úplně vedle. A z pana Duřátka taky.

Neř ten stroj uvedl do chodu, zahřívál ho letlampou a někdy pod ním i topil. Za celý den ho nezastavil, jen když doléval naftu. Ta byla v barelech vedle. Nejlepší však bylo, když obědval. To dělal tak, ře odtáhl klapku z výfuku a dal na něj kastrůlek s obědem, co mu připravila manželka. Prvně to bublalo pod kastrůlkem, a poté to bublalo v kastrůlku. A všechno od oleje a kouře. A bez rukavic! S jakou chutí to snědl... Pro mě byl zkrátka pan Duřátko příkladem úderníka pracujícího pro blaho společnosti s plným nasazením. Jen jsem často přemýřlel, jak dlouho se asi myje.

Současně s odhrnováním zeminy z jižní strany docházelo k planýrování celé plochy, a tak musel být zahrnut i potok vedoucí prostředkem. Proto se udělalo nové koryto - zrovna tam, co je dnes, jen mělo být skryté v zemi. K tomu tam pan Hanák nechal polořit ocelové trubky o průměru asi 170 cm s tím, ře to bude stačit odvádět vodu.

Pro nás kluky to byla nová zábava. Když bylo málo vody, dalo se v tom chodit, chytat do rukou ryby a hulákat. A hlavně - když bylo vody více, nechat se proudem unášet úplně až na konec potrubí! Vyplivlo vás to pod mostem. Nevím jak kdo, ale já jsem si to užíval.

Předpoklad, ře ocelové potrubí bude stačit odvádět vodu, se ukázal jako lichý. Vřdy, když přišla větří voda, potrubí nestačilo a tlak vody ho načechral tak, ře to tam vypadalo jako tahací harmonika. Nám klukům to samozřejmě nevadilo, spíš jsme to vítali jako další příležitosti k našim aktivitám, ale hrát fotbal na takovém terénu se nedalo. A tak, po několika opravách, bylo vybudováno koryto tak, jak je tomu dnes. Čímř také skončily naše zájmy.

Staré hřiřtě

Staré fotbalové hřiřtě bylo v Baborách někde v místech, kde má dnes HTP výrobní haly. Bylo ohraničeno dvěma potoky. Jeden byl opravdový (Žirovnička) a protékal Mlýnským rybníkem, druhý možná stejně široký byl však odpad z textilky. Přes oba potoky byly mosty, a tak se na hřiřtě mohlo přijít z obou stan. Ale chodilo se jen od Babor, protože na druhé straně byl dřevěný plot.

Hřiřtě jako takové bylo asi jeden až jeden a půl metru od postranních čar ohrazeno dřevěným zábradlím tvořeným zatlučenými kůly a na nich natlučenou kulatinou. Ze severní strany byla dřevěná tribuna se střechem a asi s deseti řadami lavic určenými pro bohatří hosty. Já jsem fotbalu moc nerozuměl, ale býval jsem všude, kde se něco dělo. A tehďa se dělo hodně - už jen ta návštěvnost! Pamatuji si, ře kolem celého hřiřtě, za tím ohrazením, stál chlap za chlapem a mnohdy přes sebe ani neviděli. Na tribuně to vřelo. A řev. S tím fanděním, co je dnes slyšet ze stadiónu, se to vůbec nedalo srovnat...

Hlavní přístup na hřiřtě byl z Babor. To se ovšem muselo projít zahradou u hospody pana Jelínka. Na pravé straně za zahradou byly kabiny, jedny pro hosty, jedny pro domácí. Domáci nastupovali vřdy ve voňavých dresech a vyčiřtěných

kopačkách. O to se starala rodina pana Edera, která bydlela na rohu Komenského ulice vedle Ratajů.

Jak už jsem řekl, fotbalu dodnes moc nerozumím, a tak mám z těchto „mačů“ jen několik vzpomínek. Ta děsivá mě provází dodnes: Mirek Rataj hrál levého beka a protihráč mu přerazil nohu. Hráli proti sobě, kopli do míče oba najednou a najednou - křup. To vám byl zvuk, jako když zlomíte dobře vyschlé prkno. A už ho nesli...

Nemohu také zapomenout na brankáře. Jednou chytil Ofín Kašparů a chtěl nejspíš zesměšnit protihráče. Proto si vylezl na břevno, tam seděl a zasahoval až na poslední chvíli. Zajímavé bylo, že vždy úspěšně. Nebo když chytil Maňa Píšu! Nevím, kdo tenkrát kopal, Maňa to chytil. Ale to vám byla taková rána, že ho to i s míčem zaneslo do sítě. Tenkrát to pískal Karel Smržů a odpískal gól. Těch jmen!

Ovšem na robinsonády Vaška Bučka neměl nikdo. Ta elegance! A přitom velmi solidní výsledky. Dodnes nevím, zda u něj nešlo spíš o určitý stupeň levitace než o spontánní brankářský výkon.

Se zaujetím jsem sledoval také některé fandý. Například pana Chocholu. Ten měl slovník! A ta gesta! Jiní, jako třeba Pepík Dvořák (bohatý kupec), vynikali nezvyklou kadencí. A ještě něco mě napadá. To se hrál nějaký zápas mezi podniky a vím, že před ním vzali všichni hráči kosy a hrabičky a šli si upravit hrací plochu.

Vstup na fotbalové hřiště v Baborách měl i jiné půvaby. Pan Jelínek na své zahradě choval mimo jiné i ovce. A k těm musí být také beran. No a ten jeho, to byl teda plemeník! Toho jsme rádi dráždili. Samozřejmě jen, když se nikdo nedíval. A tak v nás tehdy vykrytal senzační nápad, jak se pomstít klukovi, o kterém jsme si mysleli, že na nás žaluje.

Ten chodil dost často na fotbal a většinou ve stejnou dobu. A tak jsme se rozdělili. Beran byl v ohradě, Láďa Rafflů u vrátek oné ohrady a já zezadu šťouchal berana koštětem do varlat. Beran funěl a smrděl prkem. A když šel kolem nás domnělý nepřítel, Láďa otevřel vrátka. „Olé, olé!“ jsme ani nestačili zavolat. Toro sehnul hlavu a zaútočil na námi vybraný terč. Ten kluk nás však převezl - vylétl na plot, a tak ušel úrazu. Ale stejně si tam poseděl. Beran kolem něj kroužil až do té doby, než ho pan Jelínek zavřel.

Skutečnost, že hřiště bylo lemováno potoky, poskytla i jiný druh zábavy. To když míč vylétl ze svého území a skončil v potoku. Mnohdy tam však skončil i pořadatel nebo horlivý fanda. No a já čekal, kdo s tím vykoupaným míčem bude hrát hlavou. A také jsem se dočkal. Začvachtalo to pěkně!

Ježek

Ježkovský rybník se začal opravovat někdy v době, když jsem ještě chodil do školy. Tedy asi v letech 1954? Tehdá tam byla jenom protržená hráz a na ní celkem mladý smrkový porost. Směrem k Hájků byla rozkvetlá louka prořatá potokem s meandry a tůněmi a hlavně velkým množstvím ryb. Louka byla ukončená další hrází, tentokrát rybníka Hájkovského. Jeho hráz byla také protržená a od ní se směrem k Jakubínu táhl potok plný ploušťů a pstruhů. Jirka Vaňků či Mira Kušťů vám potvrdí, že k lovu pstruhů jsme někdy nepotřebovali ani háček. Chrousta jsme prostě přivázali na

provázek a ten jsme vodili nad vodou a dost často jsme byli úspěšní. Vznikaly na to dokonce i sázky.

Na pravé straně od hráze Ježkovského rybníka směrem k Cholunné byl (a stále ještě je) borový lesík, kterému jsme říkali Zaječák. Před ním se směrem k hrázi tyčil kopec, který v zimě sloužil jako místo pro lyžování - a jezdilo to tam opravdu dobře. Jenže koho to dnes zajímá... Kdo měl tenkrát kandahár, to byl machr, a lyže s hranami ani nikdo neznal. A to vázání! Samý řemínek, samá spona a lyžáky gumové. Tak jsme zkrátka jezdili my – a jak!

Když už jsem u toho lyžování, nelze nezpomenout na skákání přes potok. To se praktikovalo asi sto metrů pod hrází v místě, kde se setkávají vody od požeráku a přepadu. Tam jsou nad sebou dvě stráně rozdělené pěšinkou. A dole pod nimi postavil Jarouš Zuzáků, Sláva Přechů a Mitor Krejčů můstek. Kdo se nebál a sjel z některé stráně, přičemž se ještě trefil na můstek, ten potok celkem dobře přskočil. Horší ovšem bylo dostat se zpátky...

V době, kdy se začala opravovat hráz Ježkovského rybníka, pracovali na té hrázi jako tesaři pan Zuzák a pan Nechvátal a ještě další a ručně tam vrtali silné smrkové kmeny. Dodnes nevím proč, ale mě to ohromně zaujalo. Šesti až osmi metrové kmeny měli podložené asi metr vysokými stojany. Ocelovými vrtáky na dlouhých tyčích pak do těch kmenů vrtali díry. A asi to uměli, protože na druhé straně to zase vylezlo prostředkem.

Jak na hrázi Ježkovského rybníka, tak na hrázi rybníka Hájkovského bylo hodně zmijí. Já se hadů hrozně bojím, a tak jsem tam potom raději moc nechodil. Zmije byly nejvíc v lesíku směrem k Žirovnici. Tam je dodnes velký žulový balvan a říkalo se, že je jím zakrytá tajná chodba z hradu. Kdo ví?

Hliniště

Dnes je tam středisko sportovních rybářů. Za nás to však bylo místo, které sloužilo hlavně jako bělidlo. Maminky tam rozložily prádlo a dětičky chtě nechtě asistovaly. Nabíraly v potoce vodu, tou prádlo polévaly a prádlo pak bělelo a bělelo.

V Hliništích to vypadalo nějak takhle: potok od Ježkovského rybníka byl asi uprostřed bělidla přehrazen dřevěným stavidlem. Od něj je směrem proti proudu po vnitřní straně vybetonovaný taras a před ním krásný splav široký asi čtyři metry a asi i stejně dlouhý. Kdysi sloužil jako přepad nadbytečné vody zadržené stavidlem. Stavidlo tam bylo proto, aby podle potřeby regulovalo množství vody tekoucí do tzv. krajní stoky, což byl vlastně náhon na mlýn pod pivovarem, který kdysi patřil panu Brožovi. Ale on kolaboroval s Němci, a tak po roce 1945 nějak zmizel.

Takže od Hlinišť odtékaly dva potoky. Jeden, podle nás kluků, byl krajní stoka a ten druhý prostřední stoka. Prostřední proto, že při vstupu do Mlýnského rybníka byla ještě jedna stoka, ale proč tam byla, nevím. Nejspíše sloužila jako svod vody z podmáčených luk pod Panskou strání. Přes oba potoky vedla do Hájku cesta se dvěma mosty, z nichž jeden se dochoval dodnes. A proč ty mosty připomínám? Kdysi se z nějakých důvodů ztratil jeden školák. Hledal ho, kdo mohl. Snad i Veřejná

bezpečnost. Vyhlásili to i ve škole. No a pod jedním z těch mostů jsme ho s Jirkou Vaňkem našli...

Na levé straně cesty do Hlinišť byly vzrostlé topoly. Na jednom z nich visel obrázek asi patnáctiletého kluka, kterému tam ulétl drak. Jak si pro něj lezl, ulomila se pod ním větev, on spadl a zabil se.

Za chalupou, ve které bydlel pan Tampír, byla čistička odpadů z jatek a pod ní velká usazovací nádrž. To aby ty zbytky netekly do krajní stoky. Je fakt, že to fungovalo, a v krajní stoce byla voda čistá. Nám to místo sloužilo na vysekávání vorů z ledu, na kterých jsme potom při povodních jezdili.

Vrška

Nebo možná Ve Vrškách, nevím. A je mi to jedno. Bůh ví, jestli tam ještě někdo chodí, snad jen pan Emr. Toho vidím, když sedím na rybách. Pamatuji se, že se tam Iva Janžurová učila nějaké texty ke zkouškám na DAMU a doma mám jejich obrázek, co maloval pan Kalina. Jen promluvit! Pro mě je to místo snad až posvátné. Nevím proč. Snad proto, že se tam každý rok 30. dubna pálily čarodějnice, tedy na můj svátek.

Vede tam několik cest. Ta z Nového Světa začíná hned za mostem přes Huťák a zleva míjí Ruský domek, kdysi patřící panu Přemkovi Doleželovi. Na mezi za tím domkem, který tam tehdy ještě nebyl, byla krásná studánka. Voda úplně stříbřitá a pili jsme ji všichni. Kdo ví, co je s ní dnes. Přes několik mezí a několik úzkých políček se stoupalo vzhůru do kopce. Po pravé straně je březový porost, nad nímž jsou pak dva smrkové lesíky. Ten první tam roste už podruhé. Byl předtím vykácen.

Při cestě je místo, kde se pálily ty čarodějnice. Tenkrát se soutěžilo o to, kdo bude mít větší hranici. Buď Novosvěťáci, nebo Baboráci. Já nepatřil nikam, ale Nový Svět mi byl bližší - byli tam lepší kluci. A postavit hranici, to nebyla žádná sranda! Pro dřevo se muselo až na Budín a žádný dopravní prostředek ani jiná mechanizace nebyl. Pěkně pilku, sekerku a nosit na ramenou. Hranice se stavěla skoro celý měsíc, a potom to slavnostně shořelo. A těch lidiček kolem! Už dlouho jsem tam oheň neviděl. Ono je to asi na Počátecké s občerstvením lepší...

Vzpomínám si, že jedno z políček při cestě na Vrška obdělával hajný Ježek. Míval tam stoh slámy. A to bylo něco pro nás! Těch klouzaček a nor! Samozřejmě, že mu to radost nedělalo, ale byl k nám shovívavý. Hlídáním stohu byl pověřen Ajík. Ještě dlouho jsme používali jeho výzvu: „Ale ala vajtr, z toho stohu dolů, strejka vám to vzkazuje!“ Nevím dál, co o tom kousku země napsat. Ten úžasný klid, pohled na Žirovnici... a dost.

Valcha

Dnes je pod hrází rybníka Valcha malá vodní elektrárna. A zdá se mi, že kromě myslivců a houbařů sem nikdo nechodí. Tedy alespoň tu lokalitu nevyhledává jako zónu odpočinku či zábavy.

Já si to místo pamatuji jako hráz rybníka s obrovskou průrvou u pravého břehu, v níž byly zbytky zdíva. Prý zde byl kdysi mlýn. Proč už tam není, mě tehdy nezajímalo,

ale možná by stálo za to to prozkoumat. Po levé straně hráze je stráž, která byla zarostlá hustým lesíkem, a proto tomu místu začal Orinka Brýnů říkat Džungle. A ono se to ujalo, tedy alespoň u nás, co jsme byly válečné děti. Hráz byla dost široká a dal se na ní dělat ohniček. Ten jsme ostatně dělali všude. Zdá se, že rozdělování ohně byl vrchol našich vycházek. Jenže ti po nás to tam ohradili zábradlím a jinými vymoženostmi, což na nás už bylo moc civilizované. A tak nás to víc netáhlo.

Zato asi třicet metrů pod hrází na levé straně jsme odkryli vstup do sklepa. Byl krásně zamaskovaný, ale kampak se na nás hrabala taková kamufláž! Sklep evidentně nikdo nenavštěvoval a nepotřeboval. Byl krásně klenutý kamenem a dost prostorný, a tak jsme ho obydli a používali jako pračlověk jeskyni. Při vchodu jsme zřídili ohniště a pro jistotu ve stropě udělali otvor pro odvod kouře a místo jsme tajili. Asi za rok nás to přestalo bavit, a tak jen vzpomínám, jak to tam bylo pěkné...

Na to místo jsem se dostal ještě jednou. To když jsem měl po vojně a mladí myslivci Franta Havlíček, Dobra Doležal a Láďa Kašparů mi nabídli, abych jim šel pomoci vynorovat lišku. Bylo to přesně 24. 12. a lišku jsme dobývali téměř celý den. A nakonec nám ještě přišel pomoci pan Kačenka, hajný ze Šejbu, s jezevčíkem Vachtíkem, a tak jsme ji konečně dostali. Střílel Láďa Kašparů. Lišák vážil čtrnáct kilo.

Ještě před deseti lety jsem na ten rybník jezdil se svým synem sypat divokým kačenám. Sypali jsme na stráž pod hřbitovem a březňacky nám byly moc vděčné. Troufám si říci, že jsme jich tam zvedli nejméně tisíc. A také jsme si všimli, co vytéká z čističky do vodoteče - ale to snad abyste se šli podívat sami.

Pokud jde o okolí, les pod hrází je plný hub a je k němu i pěšina z Babor, tedy od Jelínkovy hospody (dnes patřící Dodo Doležalovi) cestou do polí, která končí ve Vlčetíně.

Proboštiny

Tak o těch toho vím málo, ale zato je mám nejradši. Když jsem byl úplně malý, připadala mi ta samota jako panské sídlo a pro mě byla tak nějak tabu. Víím, že tam správcoval dědeček paní doktorky Fronkové a jeho dcera, tehdá velmi šik, se tam proháněla na koni. Už to pro mě bylo cosi nad mé chápání. Cosi šlechtického. A tak jsem se Proboštinám vyhýbal.

Jak šla doba a vesnice se začaly socializovat, z ničeho nic to tam zpustlo a já dostal odvalu tam udělat průzkum. Nic moc. Tak trochu uzavřený objekt, v něm prasečáky a kolem spousta keřů černého bezu. V objektu vedla jedna polní cesta, ta procházela dvorem a nad ním se rozdělovala směrem na cestu k Metánovu a ke Stranné. V keřích směrem k Žirovnici se povalovala spousta kamenných koryt částečně zasypaných stavební sutí, všude nepořádek, neřkuli BONAKO (bordel na kolečkách). Pod parcelou směrem ke straněnské silnici jsem našel rybníček, jenže byl ze všech stran zanesený, takže se v něm nedalo koupat. Víím jen, že ho jeden kamarád využíval pro chov ryb, ale to nebyl chov, to bylo spíše dobrodružství.

Lidé, kteří na Proboštinách bydleli, neměli pitnou vodu. Studně byla plná kejdy z prasečáku a vodovod nebyl zaveden. A tak bylo vše na libovůli předsedy JZD.

Mnohdy si museli vybrat, zda budou pít, nebo se budou koupat. Voda se sem musela vozit v lejtách.

A potom to všechno nějak zmizelo. Lidi zmizeli, prasata také a stavba začala chátrat. Do vínku ji dostalo meliorační družstvo Kamenice nad Lipou a dnes je tam jen torzo jedné zdi a pod ní ještě asi sklep. Škoda. Pro mě ty Proboštiny byly jakousi dominantou, která k našemu městu patřila.

Když se však každý rok 30. dubna podíváte směrem ke Stranné, nalevo od Proboštin hoří oheň. To tam Straněšší pálí větve. A zkuste to jen si tam tak sednout, nebo postát. Ten prostor s výhledem až na Javořici je nabitý jakýmsi mediem pokory.

Skautská chata

Dnes už ani nikdo z mladých neví, že zde něco takového bylo. Pokud se dobře podíváte na Autokemping Panistávka v místě, kde jsou dnes záchody a umývárna, uvidíte pěkné plato. To bylo dříve hřiště velikosti asi tak na volejbal. Pod ním stála velice pěkná dřevěná chata, která patřila Junákům. My jsme jí říkali Skautská. Za ní směrem k lesu bylo ohniště a u něho totemy. Ty totemy byly fakt umělecká práce. Ale v době, kdy já jsem rozum bral, už bylo děláno vše proto, aby spolky jako Sokol, Junák a podobně dostaly co největší záraz, a tak už se na žádné junácké akce nepamatují.

Naposled do chaty přivedl své spolužáky ze školy chemiků z Pardubic Týn Táborů. Ti tam žili víceméně nevázaně a budově moc neprospěli. Sem tam u ní také postáli dřívější majitelé, mávli rukou a odešli. Chata pak byla přístupná všem a to nám vyhovovalo. Naše působení však chatě též nepomohlo, i přesto, že jsme občas opravili střechu, nebo přiklepli prkénko. Chata chátrala.

Okolí chaty však stojí za zmínku. Někde tam, kde je dnes společenská místnost autokempingu, býval lom na písek a asi se ho tam vytěžilo dost. A v tom lomu byly zmije. Úplně červené! Když jich bylo moc, přelézaly silnici ke Stojčínu, na níž se pak často objevovaly jejich zbytky po přejetí autem. Pod lomem níže k cestě byl také rybníček Panistávka, který je teď větší než býval. Byl obhospodařován žirovnickými sportovními rybáři a asi moc užitečný nebyl. Já si pamatuji, že když jej lovili Láda a Pulec Veselí, bylo tam velké množství sumecků amerických a pár kaprů a to spíš do kýblů než do kádě.

Někdy v době, když jsem přišel z vojny (1962) se rozneslo, že ČSM pořádá na skautské chatě táborák a možná nějakou oslavu, tak jsem tam šel. Ale hned mě to mrzelo. Představte si ohniště, tak 4x4 metry, a na něm hořely celé stěny té krásné chaty. Pilo se pivo, opékali špekáčky. Přesto, že mám pivo rád, tenkrát jako by bylo jedovaté, a tak jsem šel smutně domů. Na to, aby se z této lokality stal autokemp, asi přišel Bohouš Kučerů, který se tenkrát angažoval ve SVAZARMu. A myslím, že se to vyplatilo.

Huták

Dnes u něho sedím celé léto, pro mě je to Boží dar a to díky členům rybářského spolku. Nic lepšího mě na stará kolena nemohlo potkat. Já si však ten rybník pamatuji jinak. Každopádně byl širší. Z Perek k němu vedlo několik cestiček a ty byly dost

používané. Jedna vedla kolem mlékárny, další mezi chalupami u Veselých, potom vedle chalupy pana Štefla a dále vedle chalupy, co bydleli Ježkovi, a nakonec po spáleníšti (to bylo pod Špejcharem). Z druhé strany byl k rybníku přístup od Hlavů až k cestě do mlékárny. Tam rostly tři topoly, nejspíše chráněné státem. Byly to ukázkové stromy s kmeny o obvodu nejméně dva metry a pod nimi byla skládka uhlí, kterým se topilo v kotelně mlékárny. Uhlí bylo celou dobu uskladněno jen tak, takže se často samovolně vzňalo a smrdělo pak klidně i celý měsíc. Lidé kolem si na to ale asi nějak zvykli a nikoho to nepobuřovalo. V době, kdy pan Jirků postavil chalupu, ve které potom bydlil náš předseda národního výboru, tam ještě smrděly spálené gummy, protože tam pan Jirků měl vulkanizační dílnu. A ty gummy, ty tedy smrděly!

Mezi topoly a vulkanizační dílnou pana Jirků byl palouk a na něm dnem vzhůru ležela velká široká pramice. Na té jsme občas jezdili, ale jen když se nám ji podařilo dostat do vody. Byla moc těžká. Sloužila rybářům, a to hlavně na rozvážení krmení. O to se tenkrát starali především pánové Josef Veselý (Pulec), jeho brácha Láda a Láda Ille, zvaný Morák.

Pod cestičkami, co vedly mezi chalupami, byly vybudovány dřevěné lávky, které zasahovaly až čtyři metry do vody a ženské tam máchaly prádlo. V létě i v zimě. V zimě lávky sloužily také na přezouvání do bruslí, ale jen těm bohatším dětem. My, co jsme měli šlajfky, jsme to moc nepotřebovali. Z druhé strany, to je od Vršků, se v zimě jezdilo na lyžích nebo na sáňkách. Rybník byl v zimě dost obsazený. Dnes bych se tam bál pustit děti, protože led je každou chvíli v jiné výšce, a hrozí, že se tam bruslař propadne.

Na Huťáku se hrál i hokej, a jak! Bylo tam několik hřišť a jedno mělo dokonce dřevěné mantinely. Pamatuju se, že tehdá kromě jiných kluků v hokeji vynikal hlavně Zdeněk Chuchváků. Málem jsem zapomněl na fakt, že Huťák byl plný hus a kachen. Právě proto jsem se tam v některých místech nikdy nekoupal. Ale na skalách pod zámekem, to šlo, a z té prostřední skály se dalo šipkou elegantně skákat do vody. A možná, že by vám někdy stálo za to slézt pod most ze strany od Mlýnského rybníka. Alespoň na mě tam vždy dýchly dějiny.

Sokolská zahrada

Dnes se tomu místu říká dětské hřiště. Když však jedu kolem, málokdy si všimnu, že by tu plochu někdo využíval sportovně. Za nás to byla plocha ohrazená dřevěným plotem a na ní hřiště, na němž se dalo dělat cokoliv. Hrál se tam fotbal, volejbal, vybíjená, běhalo se tam, bylo tam i hřiště pro skok do dálky i do výšky a hrál se tam i hokej. Nějakou dobu tam měli Sokolové své cvičiště a vím, že se tam připravovali i na poslední všesokolský slet. Sem tam se tam konaly i jiné akce jako například kácení máje a podobně. Údržba celé plochy jistě nebyla náročná a cvičilo se tam pořád. Když nic jiného, tak alespoň školní tělocvik s panem učitelem Zavadilem. Tak si v duchu říkám - k čemu jsou nám ta moderní tělocvičná zařízení, když polovina dětí ani neudělá kotrmelec?

Sokolská zahrada byla za mě stále otevřená a opravdu stále používaná. My, co jsme na sport moc nebyli, jsme tam hráli špačky, nebo kuličky. Na převlečení

sportovců tam byly dřevěné kabiny, které měly i padací okno, odkud se v době různých akcí či slavností podávalo občerstvení. A ještě něco: jak na plovárně, tak na Huťáku, sokolské zahradě atd. jsme si vždy odkládali svršky. A nepamatuji se, že by se někomu někdy něco ztratilo.

Stará střelnice

Ona to vlastně ani střelnice nebyla, ale střílelo se tam pořád. Tedy až potom, co u hamru, kde stříleli zakladatelé SVAZARMu Žirovnice vedení Ptákem Kolářovým, vznikl stadion. A taky poté, co při střelení na Panské stráni prostřelil Jansa Jůnovi břicho.

Tehdá ono místo dostalo jakýsi statut od OV SVAZARMu, a tak se tam začala střílet flinta – malorážka a posléze i pistole. Šlo o starý kamenolom, který pořád existuje a je umístěn na levé straně cesty od Jitřenky k rybníku Puleček. Prvně se tam střílelo z malorážných pušek a nutno říci, že ne špatně. Střelci dosahovali minimálně druhých výkonnostních tříd a někteří – například Pepík Čekalů – vystříleli i mistra sportu.

Místo samé bylo a je vlastně asi čtyřicet metrů dlouhá a dvacet metrů vysoká díra ve stráni obrostlá lesem, která vznikla vytěžením kamene. Proč se v těžení nepokračovalo, nevím, ale myslím, že kamene, který je kvalitní, je pořád dost. Asi dvacet metrů od horní hrany lomu se nacházela hodně hluboká studně ledabyle překrytá dřevěnou kulatinou. Ludva Trčků tvrdil, že je to bývalá šachta na stříbro. Z té díry šel každopádně strach a já tam raději nechodil. Nad lomem byla ještě vyježděná cesta, která nikde nekončila. Asi sloužila pro práci v lese, jinak v naší době neměla význam.

No a v tomhle lomu se střílelo. Protože vzdálenost čtyřicet metrů byla pro pušku malá, musely se výsledky násobit koeficientem. Ale jak jsem již uvedl, výsledky střelců byly více než dobré. Pistole se zde začala střílet až od roku 1965. Ta se střílí na dvacet pět metrů a dalo se tam střílet i ze tří stavů. A zase dobře!

Dá se říci, že nejméně dvacet let střelnice fungovala bez nákladů (kromě střeliva a terčů) a že se tam sportovně vyžívalo každoročně nejméně třicet sportovců včetně dětí. V době, kdy se budoval rybník Puleček, se na části plochy naší střelnice objevil nový objekt – dřevěné záchody, které dříve sloužily na plovárně Budín a tam dosloužily. Byly přestěhovány na naši střelnici a sloužily jako sklad náradí pro rybáře. Nevím proč, ale mně smrděly i tak.

I přesto, že prostředí téměř v ničem střelnici neodpovídalo, mohli se střelci z naší střelnice chlubit mimořádně dobrými výsledky. Celou dobu se zúčastňovali střelecké ligy a každý rok jejich péčí prošlo nejméně dvacet dětí, žáků žirovnické školy, které ve střelecké lize obsazovaly především třetí místo. V době, kdy se zdálo, že pro lepší výkon bude opravdu nutné střílet na celých padesát metrů, začala se budovat jakási bouda za potokem. Ta splňovala podmínku pro čtyři střelecké posty, ale bylo to spojeno s hlídáním přístupové cesty k Pulečku. Boudu se téměř podařilo dokončit, jenže se ukázalo, že je nejen nepraktická, ale že ani nepomohla k vylepšení nástřelu, a tak se přestala používat, až nakonec zcela zmizela.

Ještě si vzpomínám, že kousek za střelnicí, v místě, kde je dnes přepad od Pulečku, byla dřevěná stavidla a od nich vedl jakýsi náhon, zřejmě na zamýšlený mlýn nebo hamr. Koryto je tam dodnes a končí u mostku na cestě k Jitřence.

Balkovo peklo

V Balkově pekle jsem byl poprvé už v pěti letech. To byl táta ještě náčelníkem Sokola a Sokol jako takový pořádal něco jako společné vycházky zakončené nějakým programem. Většinou ohněm a opékáním buřtů. Tenkrát nás tam šlo snad sedmdesát. Ptal jsem se, proč se tam říká Balkovo peklo a bylo mi řečeno, že prý tam na dveře zabouchal zbloudilý čert. Když mlynář otevřel, zbledl. Čert na to: „To si se lek?“ A mlynář: „Ba-lek!“ A od té doby je to Balkovo peklo.

Tato lokalita nespadá přímo do žirovnického území, ale za mého mládí se tam hodně chodilo, a tak mě k němu váže mnoho vzpomínek. Většinou se tam chodilo přes koupaliště Budín kolem lomu, co tam potom byla střelnice, krajem lesa ke Kopejtkovu mlýnu, přes silnici do Počátek, skrz kamenolom, přičemž po pravé ruce zůstával další mlýn. Asi po dalších sto až dvě stě metrech začal bukový porost, a tam je to peklo.

Snadnější cesta byla přes Stojčín a těsně před Balkovým mlýnem doprava, přes hráz rybníka. Člověk tak přišel přímo ke skále, kde je obtisknuta čertova prdel. Nalevo od ní, asi po třiceti metrech, je obtisknuto čertovo kopyto a ještě kousek dál ve skále taková vydutina, které se říkalo čertovo lože. A právě tam ležel Maňa Píšu a dělal čerta zrovna v době, když jsme tudy šli se sokolským výletem. A já měl tehdy oči jako Hurvínek.

Ovšem příhodu, na kterou nikdy nezapomenu, jsem zažil až jako velký kluk. Někde nad čertovým kopytem je strmá skála, odhadem asi deset metrů. Na její horní hraně je malá plošinka vybízející k meditacím, a tam jsme s klukama často sedávali. Jednou tam přišli i kluci z baráku – ubytovny, také zvané Moskva. A Jarunka Březinů na hraně té plošinky, těsně nad propastí, dělal stojku na rukou. A aby toho nebylo málo, Sláva Přechů, který nechtěl zůstat zahanben, to udělal také. Já na výšky moc nejsem, a tak mi z toho dodnes vstávají chlupy na hlavě. Jinak je to však romantické místo.

Na hrázi rybníka stálo stavidlo, kterým se pouštěla voda pro náhon na mlýnské kolo. V rybníku se dalo také pytláčit, ale plavat ne – byl zarostlý a byly tam pijavice. Hned nad stavidlem, dnes přepadem, se tyčí další skalní stěna. Je sice monumentální, ale do Balkova pekla jako by nepatřila. Už nemá to čertovské kouzlo a mě to tam nikdy netáhlo. A ostatní mně známé kluky také ne. To už patřilo prosteckým a stojčínským klukům.

Nad přítokem do rybníka v Pekle, směrem na Prostý, je další rybníček. Jmenuje se Březina a stojí za návštěvu. Vždy jsem tam rád poseděl, je to pohádkové místo. Mně tam chybí už jen vodník na vrbě, samozřejmě s fajfkou.

Moravova chata

Když bych šel cestou kolem chobotu Vitikromu, pořád směrem do Hájku, je těsně před vstupem do lesa úvoz a na jeho levé straně dřevěná chata. Ta patřila panu Moravovi, co se jmenoval František, tedy Fero, a té chatě jsme tudíž říkali Férova chata. Vedle ní byla jakási merfánová alej a pod ní cestička k dalšímu rybníčku. Ten byl a snad ještě i je Křížů (Froc). Pod chatou byla hráz (dnes už je tam rybníček) a na ní vysazené smrčky. Asi tři sta metrů pod hrází byl další rybníček. Tomu jsme říkali Hájkovský. Byla v něm tak čistá voda, že bylo vidět až na dno, a byl plný leknínů. Kdo dokázal ocenit krásný kout přírody, chodil si tam do té vody zaplavat. Ale jenom opatrně, aby neponičil lekníny! Voda tam byla studená a plavaly v ní užovky.

K chatě se dalo přijít i od hájovny. Přivedla vás k ní cesta kolem studánky. Na strážce mezi chatou a Hájkovským rybníčkem byla další studánka. Já jsem nikdy lepší vodu nepil. Kdo ví, zda tam ještě je... Ale proč jsem si na tu chatu vzpomněl: tenkrát to byl určitý nadstandard. Vždyť kdo si mohl dovolit mít chatu!

Znal jsem ještě Pechovu chatu, co byla nad Pechovou pilou, pod cestou do Jakubína. Potom skautskou chatu a za ní asi o tři sta čtyři sta metrů dál vyrostla jiná, už ani nevím čím, ale tu musel majitel zbourat, prý by tam mohli přespávat agenti nebo revanšisti.

Ta Moravova chata byla jakýmsi centrem našich zájmů. Courali jsme kolem ní, byla jakýmsi seřadištěm, modlou, azylem, a nikdo by si nedovolil ji nějak poškodit. Zvláštní odměnou bylo, když Fera dovolil, aby v ní kluci mohli přespát.

Puleček

Kdysi vedla ke spodnímu mlýnu mezi Stojčínem a Počátkami cesta začínající vjezdem k Jitřence a pokračující kolem lomu, ve kterém kdysi byla stará střelnice. Po pravé straně cesty byla mezi lesy asi padesát až sto metrů široká louka a na jejím okraji potok plný ryb a raků. Vím to dobře, moc jsem jich tam ulovil a vůbec neubývali. Bylo jich tam pořád dost a my jsme je ani nenosili domů, ale připravovali jsme si je na ohýnku hned tam.

Přibližně v místě, kde je dnes přepad rybníku Puleček, byla stavidla a od nich vedl náhon. Byl slepý a asi měl sloužit pro pohon něčeho jako mlýn. Kdo ho tam chtěl postavit a proč to neudělal, nevím. Ani jsem po tom nepátral. Jen mě napadlo, že čtyři mlýny na vodě z Počátek do Žirovnice mohlo být dost. A to byl v Žirovnici ještě mlýn Prantlův a Brožův!

Cestu k mlýnu jsem důvěrně znal. Po pravé straně vzrostlé buky, které se střídaly s lískovými keři. Dost často jsme tudy chodili do Balkova pekla. Ale nebyla jediná. No a tenhle kout se z roku na rok změnil. Nemohu říci, že ke zlému. Jen už tam chybí ten duch místa. Ale Puleček je také jedinečný. Když chvíli spočinete na hrázi, nebo spíš v chobotu, už jen stačí, aby tam na vás jukl vodník. Klidná hladina, úplné ticho, občas odraz měsíce, mlžný opar - no pohádka!

Rybník byl postaven žirovnickými rybáři, ostatně jako všechny další. Chvilí sloužil i pro sportovní rybolov a podle mého mínění velice úspěšně. Na levé straně měl chatku pan Vaněk. Ta chatka měla verandu, na které se dalo schovat před

nepohodou. Jenomže vztah k majetku jiných, jako třeba k chatě Férově, chyběl. Jiná doba, jiné mravy. Chata byla často poškozená, demolovaná a používaná i jako záchod. A já vím, že to dospělí neudělali.

Rybník dostal jméno podle pana Josefa Veselého, který se rybařině věnoval na plný úvazek a pokud šlo o vodu, byl u všeho. Říkali mu Pulec. Osobně jsem byl u toho, když se brigádníci ptali předsedy spolku pana Smrčky, jak ten rybník nazvat, a on řekl: „No přece Puleček!“ A bylo to.

Mlejncák

Tedy správně Mlýnský rybník. Hráz je nad bývalou textilkou a přes jeho chobot vede cesta z dláždění kolem statku a dále na Jindřichův Hradec, Novou Včelnici, Strannou či Častrov. Je napájen potokem vytékajícím z Ježkovského rybníka a v době, kdy jsem rozum bral, ještě splašky ze statku a z lihovaru. Proto jsem ryby z něho nikdy nejedl. Nějak mi zaváněly.

Přímo pod mostem byla tzv. Koňská tůň. Nevím, co je na tom pravdy, ale říkalo se, že je tak hluboká, že se tam mohl kůň utopit. Do Mlejncáku ale vtékala ještě jiná voda - voda z tzv. Krajiní stoky. Ta sloužila jako náhon na Brožův mlýn a vedla pod mostem, na kterém je socha svatého Jana. Stoka je dnes zasypána, ale já si ji pamatuji jako vodu, na které mohli chytat kluci, co si za 3 Kč koupili povolenku. A toho svatého Jana si pamatuji proto, že ho kdysi někdo svalil a aby se nepoškodil ještě více, dali ho do depozita na národní výbor. A pan Jirků, kterému se říkalo Žolík, rozhlašoval, že svatý Jan povýšil...

Pod cestou, těsně na břehu, byla chalupa, co v ní kdysi bydleli Koksovi. Nevím to jistě, ale myslím, že je pravidelně vyplavovala velká voda. Z druhé strany byl umístěn lihovar. Tehdá jel ještě na plné obrátky, a protože z něho šlo hodně odpadů, byly v rybníku pod ním jakési usazovací nádrže. No zkrátka: smrad a humus. A to všechno zase do rybníka přetévalo - dostačující důvod pro to, aby byly ryby nepoživatelné. Hráz Mlejncáku končila přepadem, přes nějž vedla lávka, chcete-li mostek, směrem do Babor. Pod tím mostkem bylo vždy plno ryb a po pravé straně potoka vedla cestička na fotbalové hřiště, kudy jste mohli nepozorovaně přijít, aniž jste platili vstupné.

Tržiště

Jde o travnatý prostor na rozcestí Komenského a Bezručovy ulice, do nichž směrem od Městského úřadu ústí ještě ulice Cholunská. Tehdá, když jsem si tam hrál jako kluk, stála po obou stranách ulic řada stromů. Byly stříhány stejně jako ty u kostela, jenže byly mohutnější. Rafanda tam tehdá ještě nestála.

Akorát v rohu toho plácku, směrem k Žemličkově vile, byla skládka stavebního kamene. Ošetřoval ji pan učitel Bečka v bláhové představě, že mu režim umožní postavit si pak domek na jeho parcele umístěné nad skládkou. Stejně jako můj táta musel však čekat až na další generaci. Nicméně nám klukům ta skládka sloužila víceméně jako odpalovací rampa pro naše klukovské rakety.

Na tomhle tržišti, chcete-li plácku, se konaly snad všechny cirkusové produkce a pravidelně tam byly kolotoče, střelnice, houpačky, zvěřince a jiné atrakce. Tedy já bych tam bydlet nemohl, už jen pro ten rámus. Ale jinak to tam šlo. Když zrovna nebyla pouť, pásl tam pan Povolný hejno hus. Honil je dlouhým bičem a dodnes je mi záhadou, kde ty husy nocovaly. Nejspíš je honil přes kvartýr zpátky na zahrádku za chalupou.

Tohle místo mělo pro mě zvláštní charakter tím, že tam bylo používáno asi nejvíc přízvisek ze všech žirovnických čtvrtí. No uznejte: na rohu bydlel Lávíček s bráchou Ludvou a sestrou Milenou Trčkovi, dále Prgola Povolných, Ouše Píšťů, potom Koza Melicharů s otcem Gusem a přes roh Amba Fuxů. Za rohem Medvěd Cupků a jeho sestra Šakulka. Na druhé straně bydlel Beďár Knotek a také Rejžák Ratajů. A naproti Gusovi a Koze bydlel Cecil Poláků. Úplně dole, ale jenom pro připomenutí, bydlil Prda Slavíků, ale ten podle ulic spíš patřil k Mitorovi Krejčů, Orlovi Krátkému a Branzákovi Vaňkovi. Jediní, kdo neměli přezdívku, byl mladší Melichar a Mirek Říhů, ale možná si to jenom nepamatují.

Na ty stromy, byly to javory, bylo radost se podívat. Ty košatější nám sloužily jako pozorovací prostory a posléze i jako kuřárny. A proto byly asi vykáceny. Kdo ví, komu vadily. Některé musely uvolnit místo Rafandě, to chápu. Ale ty ostatní? Věhlas tohoto místa tak postupně uvadal a dnes je tam klid, pohoda a trochu smutno.

Janžurák

Ti mladší si to asi nepamatují, ale já si nevzpomínám, že by se tam někdy říkalo jinak. Bylo to podle Janžurovy vily umístěné uvnitř velké zahrady. Na konci války jsem bydlel s rodiči u Píšťanů, jejich strýc Václav byl v koncentráku. Za Janžurovou zahradou, až k parku na konci města, byl volný prostor – palouk, spíše stráž. Dnes tan stojí několik chalup. Někde v místě naproti nynější prodejně podlahových krytin byla ta stráž nejšikmější a dalo se tam velmi dobře lyžovat a sáňkovat. V roce 1944 a 1945 tam cvičila německá posádka. Denně jsem je vídal. Když odtáhli, zase to tam ožilo.

Ale to lyžování a sáňkování bylo spíše pro ty schopnější. Pro začátečníky určitě ne. Úplně dole totiž tekl potůček a za ním byly ploty. Kdo ještě neuměl dost brzdit, jako třeba já, tak do toho plotu naletěl.

Pokud bylo dost sněhu, bylo na té stráni pořád živo. Mně se stejně nejvíc líbil Pavel Janžurů. Na lyžích to uměl ze všech nejvíc. Jinak tam ještě hodně jezdíval Sup Zichů a Tonda Ederů. Ti byli také dobří. Dole byl většinou ještě můstek, a kdo se nebál, zkusil to. No a to byl důvod, proč jsem skončil v plotě.

(další pokračování v mých osmdesáti letech)